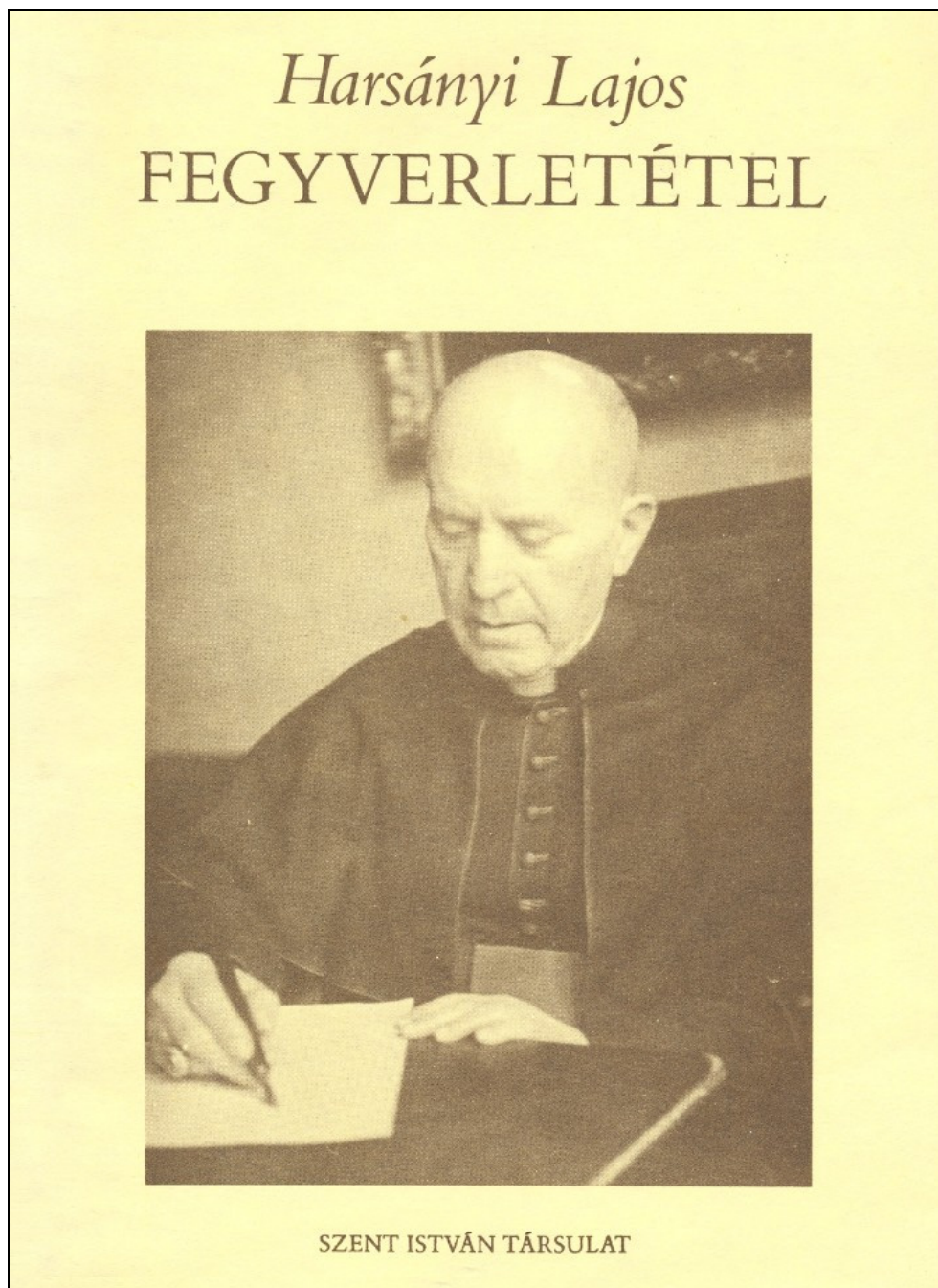

Harsányi Lajos Fegyverletétel

mű a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár (PPEK)
– a magyarnyelvű keresztény irodalom tárháza – állományában.

Bővebb felvilágosításért és a könyvtárral kapcsolatos legfrissebb hírekért
látogassa meg a <http://www.ppek.hu> internetes címet.

Impresszum

Harsányi Lajos
Fegyverletétel
Hátrahagyott versek

Lektorálta: Vidor Miklós

A könyv elektronikus változata

Ez a publikáció az azonos című könyv elektronikus változata. A könyv 1992-ban jelent meg a Szent István Társulat gondozásában, az ISBN 963-360-660-8 azonosítóval. Az elektronikus kiadás engedélyét a Szent István Társulat adta meg. A könyvet lekipásztori célokra a Pázmány Péter Elektronikus Könyvtár szabályai szerint lehet használni. Minden más szerzői jog a Kiadó tulajdonában van.

Tartalomjegyzék

Impresszum.....	2
Tartalomjegyzék.....	3
Az ember és a költő (Az orvosbarát emlékei).....	5
Az eltűnt örömhöz.....	9
Ovidius Tomiban.....	9
Apa és fiú.....	10
Fegyverletétel.....	11
Az eltűnt örömhöz.....	12
Vallomás az égi asszonynak.....	13
Nyugalom a viharban.....	14
Én nem megyek.....	15
Eltűnt katonához.....	17
A bíboros.....	19
Néha villámlik.....	21
Néha villámlik.....	21
Hamlet.....	22
A prelátus háza.....	23
Az angyalok csodálkozása.....	24
Egy fiatal építésznek.....	25
Egy kispapnak.....	26
Ovidius visszajött Rómába.....	27
Ősz.....	28
Tél.....	29
Menekülő leány.....	30
Hóvirág.....	31
Foglyok.....	32
Búcsúsok.....	33
A tűzhöz.....	34
Szüret.....	35
Pereg a mák.....	36
Hang a Tiszánál.....	37
A szegény palotája.....	38
A szegény palotája.....	38
Világszínház.....	39
Könyörgés.....	40
A Hold.....	41
Dante első verse Beatricéhez.....	42
Hídavatás.....	43
Dante a pokolban.....	44
Jövő ilyenkor.....	45
Tűz az éjszakában.....	46
A neved.....	47
A távoli kedveshez.....	48
Dísztvírat egy mennyasszonynak.....	49
Mint a fogyó hold.....	50
A hűség dicsérete.....	51

Énekek éneke – A test és a lélek szerelme – („És teremté Isten az embert az ő képére.” Genezis I. 27.).....	52
A titokzatos szobor	52
I. A test köszönti a lelket.....	53
II. A lélek vallomása a testnek.....	54
III. Örök kettősség	55
IV. Beethovenig	56
V. Ember lélek nélkül?	57
VI. Vazul szeme.....	58
VII. Folyam és meder	59
VIII. Én szépítlek meg	60
IX. Tükör vagy.....	61
X. A gyöngyhalász.....	62
XI. Michelangelo megkísértése	63
XII. Ledöntött katedrális.....	64
XIII. A bukás	65
XIV. A fekete szobor	66
XV. Sirató	67
XVI. Szél tépi.....	68
XVII. A legnagyobb ajándék	69
XVIII. Az elrejtett lélek.....	70
XIX. A test majd így búcsúzik.....	71
XX. A lélek vigasztal.....	72
Őseink	73
Szent Ágoston	73
Portugál Erzsébet	74
Szent Pál.....	75
Bűnbánó Magdolna.....	76
Szerenád.....	77
A város szebb.....	78
Ózek ősszel	79
Az elment kedves izen	80
Álmatlan éj.....	81
Őseink	82
A versek cím szerint.....	83

Az ember és a költő (Az orvosbarát emlékei)

Minden püspöki székhelyen – általában a katedrális és a püspöki palota körül – megtalálhatók a *kanonoki* házak. Ezek nagyrészt hasonlóak: kicsi, földszintes vagy egyemeletes házak, jellegük, külsejük barokk vagy copf, színük sárga, ablakaik kicsik, olykor ferdén vágottak, s néha kiugró loggia díszíti a ház homlokzatát. A püspöki települések között bizonyára a legszebb a győri katedrális köré épült kis papi város, a győri Óváros magja, a Káptalandomb, egyik sarkában a püspöki palotával – amit Győrött Püspökvárnak neveznek –, fölötte a régi lakótoronnyal, mögötte a püspök-parkkal. Az egyenetlenül körbefutó házak itt is kicsik, sárgák, barokkjellegűek, legfeljebb egyemeletesek, s együttesük harmóniája nemcsak az emlékek és az ifjúság „megszépítő messzesége” miatt szép, hanem valójában látvány a szó legnemesebb jelentésében.

A székesegyház hatalmas, neoklasszikus fassade-jával szemben is meghúzódik egy kis barokk ház. Ebben élt, álmodta költeményeit, remélte és várta az ország sorsának jobbrafordulását, s küzdött betegségével, fájdalommal Harsányi Lajos, a „Pap és Költő”. És e ház vendége lehetett és volt e sorok szerény írója, a „csak orvos és természettudós” másfél évtizeden át, a költő haláláig. E másfél évtized egyre szorosabb és mélyebb kapcsolatának és barátságának gazdag eredménye a kéziratos hátrahagyott versek gyűjteménye, amit most örömmel nyújt át a Szent István Társulatnak kiadásra.

Ismerkedésünk olyan volt, mint ami egy történelméről, irodalmi műveltségéről, iskoláiról és egyértelmű Nyugat-kapcsolatáról híres városhoz illik. A győri Kisfaludy Társaságban tartott irodalmi délutánokon láttam és hallottam őt, mint a Társaság elnökét, s vendéglőadók – Tamási Áron, Sík Sándor, Illyés Gyula – házigazdáját. Személyes találkozásunk azonban már a költő házában történt. Hosszas kérésekre elszavalta az Őszi szántás című versét, a magyar versirodalom egyik kiemelkedően szép elégiját.

Egyetemi éveim alatt egyre szorosabb lett kapcsolatunk, ami fiatal klinikai orvos éveimtől már igaz, őszinte és zavartalan barátsággá fejlődött, és maradt a költő haláláig. Ebben a személyes szimpátián túl nyilván szerepe volt irodalmi érdeklődésemnek, ami természettudományos pályám ellenére változatlan, és mind a mai napig megmaradt, de nyilván szerepe volt annak is, hogy mint egyetemi, klinikai orvos, bizonyos segítséget, támogatást jelenthettem az akkor – 1951-ben – már beteg költőnek. Végignézve most levelezésünket, látom, hogy betegsége, panaszainak meghallgatása, értelmezése és az akkori, kegyetlen időkben lehetséges segítség végigvonul ismeretségünk és barátságunk évein. De nemcsak végigvonul, hanem összefonódik esti és éjjelbe nyúló beszélgetéseinkkel, közös sétáinkkal.

Sokszor és sokat voltam otthonomban, Győrött. Ilyenkor minden estét együtt töltöttünk. Miről beszélgettünk? Természetesen mindenről: hazánk sorsáról, a katasztrófáról, amit a két iszonyú és gyilkos rendszer jelentett és okozott. (Ne feledjük: Győrött igen súlyos helyzetet teremtett a nyilas rémuralom, amit éppenhogy felváltott az Apor Vilmos püspököt meggyilkoló szovjet megszállás, majd a Forradalom leverése után a kíméletet nem ismerő győri megtorlás.) A költő hanyatló egészségében, fokozott művészi érzékenységében, morális személyiségében különösen lesújtottként élte meg ez időket és eseményeket. Súlyos anyagi gondok is gyötörték, hiszen a „fordulat éve” után a tárca élére került új kultuszminiszter nemcsak a minimális anyagi „congruát” vonta meg az egyébként is kifosztott Egyháztól, hanem még levélbeli válaszra sem méltatta a költőt, de még Sík Sándort sem, akinek Szegeden tanítványa volt, és anyagi támogatását is éveken át élvezte.

E kínzó gondok elől sokszor menekültünk álmodozva az Ókorba, főként Rómába és a Szentföldre. Közös érdeklődésünk és ismereteink találkozása a korai, császári Róma volt, irodalma, filozófiája, társadalma, jogrendje, ami a korai kereszténység szinte alig

magyarázható viharos terjedésével összefonódva kimeríthetetlen témát kínált. Visszaidézve emlékeimben *ókori beszélgetéseinket*, óhatatlanul felötlik bennem a Falusi diák versének négy sora:

„A tűnt aranykor álma kel:
Az Olimposz, az istenek!
Szent Trója áll. Az őr vigyáz.
Rontó csapatok nincsenek.”

A „rontó csapatok” kívül maradtak „a város rőt utcáin”, a kis barokk ház hűs félhomályába ilyenkor betörni nem lehetett. Legtöbbit persze a művészetről, ezen belül az irodalomról beszélünk. Tőle hallottam először azt, amit később mások is megfogalmaztak: a magyar versirodalom – jelesül a lírai versirodalom –, szinte egyedülálló a világon, alig akad hozzá hasonló – csak hát a nyelvi elszigeteltség miatt nem hozzáférhető. A fordítások csak gyenge utáztatok, másrészt a világirodalom költeményei Vörösmarty, Arany, Babits, Kosztolányi, Tóth Árpád, Szabó Lőrinc, Jékely, Képes Géza és mások fordításában versengenek az eredetivel. (A magyar nyelv emez eszenciális hátrányát akkor is, később is, egész szakmai-tudományos pályám során magam is éreztem, lépten-nyomon tapasztaltam.)

Kedves, meg nem unható játékunk volt a „legszebb versek” kiválasztása, összeállítása, rangsorolása. Abban megegyeztünk, hogy az első, a legszebb, a „primus inter pares”, Ady párizsi őszi verse. A többin már vitáztunk; s amikor e sorok írója a költő Ősz című versét is a „legszebbek” közé sorolta (ma is annak tartja), a költő gyengén tiltakozott, de láthatóan örült és szerényen, nagyon büszke volt. Egyetértettünk Juhász Gyula Milyen volt... című költeményének értékelésében is. A költő azonban úgy érezte: még hiányzik belőle valami. S hogy ellenkezésemet meggyőzze, közeli együttlétünkkel meglepett a „hiányzó” versszakkal. Ez természetesen nem jelenhet meg e kötetben sem, de ebben a szabálytalan, személyes emlékezésben talán igen:

„Milyen volt csókja méze, nem tudom már,
De lélkem ha a nyárba visszanéz,
Az udvarházban álmodik a méh-ház,
Mögötte két nagy orgonafa méléz,
S a vén kasokban tenger sárga méz.”

Minden sora, szava ékkő, micsoda elvágódás, édes nyári álom, a boldog költő régi, visszanevezhető nyugalma zenél e néhány sorban.

Sokszor beszélünk a művész inspirációjáról, az ihletről is. Az ihlet tudományosan meg nem fogható és meg nem ragadható fogalom, rejtélyes, izgató az orvos számára is. Ő méhcsípéshez hasonlította az ihletet, ami ugyanolyan váratlan, felbolydító „fájdalom”, mint amaz, s amíg „ki nem írja” magából a költő, addig éppúgy ég, fáj. Még szerencse, hogy a költő nem mindig „hal bele”, mint a méh – mondta a költő némi kaján örömmel.

Ha váratlanul érkeztem Győrbe és hozzá, olykor kisebb irodalmi akadémiát találtam nála: Sík Sándort, Mécs Lászlót, Tűz Tamást, Bánhegyi Jóbót, Pető Lajost, az „irodalmi titkárt”. Meghatottan hallgattam beszélgetésüket, panaszukat, munkájuk haladását. Harsányi Lajos kedvesen kérette magát, mire hajlandó volt egy-egy új versét elmondani, önéletrajzának egy-egy részletét felolvasni. Ez az irodalmi kör bizonyosan nemesebb, tisztább és magasabbrendűbb volt, mint az akkor frekvenciált és díjazott „költők” köre – függetlenül attól, hogy a Hét évszázad magyar versei három kötetében szerepeltek-e e kör tagjai, vagy sem. Hiányuk nem őket, hanem a kötet szerkesztőit minősíti.

Harsányi Lajos nagyon szerette Oscar Wilde műveit, meséit, drámáit, verseit, főként a költői képek gazdagsága, a kifejezés világos tisztasága, a szimbólumok árnyalt ragyogása miatt. A Genius kiadású Wilde-sorozatot tőle kaptam, s ma is féltett kincsem. Sokat beszélünk Dorian Gray arcképéről, összehasonlítottuk Balzac Szamárbőr-ével; a költőt érdekelte és izgatta a kérdés: milyen psychopathologiai magyarázat lehetséges a két hasonló jelenség értelmezésére. A magyarázat természetesen elmaradt, ma sem tudnék jobbat és szebbet ajánlani, mint Gárdonyi veretes mondatát, amiben az egész psyche benne van: „A szívet azért rejtette el az Isten, hogy senki se lássa!” – Sokszor idézte Wilde egyik megállapítását, amit művészi elvként is elfogadott: „Csak annyira élünk, amennyire kifejeződni tudunk.” Együtt olvastuk Oscar Wilde megrázó vallomását és Istenre-találását, a börtönében írott De Profundis-t. Különösen szerettük Jézus csodáinak olyan értelmezését, amit „egy költő és egy természettudós” is elfogadhat. Ez az említett Genius kiadásban így szól: „Csodatételei oly tökéletesek és annyira természetesek, mint a kikelet jelentkezése. Pusztá jelenléte is békességet volt képes bűvölni gyötrelmekkel tusázó lelkekbe, akik csak megérinthették köntösét vagy kezét, elfeledték kínjukat. Avagy amint az ország útjain haladt, az emberek, akik addig semmit sem láttak az élet misztériumából, egyszerre vakokból látókká váltak, s mások, akik addig süketek voltak minden hangra a gyönyörén kívül, meghallották életükben először a szeretet hangját.

Harsányi Lajos közvetlen kedvessége, hűvös eleganciája, személyének „franciás” jellege – amire Sík Sándor is utalt – különleges, némileg tudatos bájjal és naivitással színeződött, ha a természettudományokról, különösen ha az orvostudományról volt szó. A tudományok közül a költő „csak a csillagokhoz ért, mert azok az égen vannak”. Hosszú és kínzó betegsége alatt „ideális” beteg volt, fegyelmezett, precíz, pontos, ma úgy mondanánk: compliance-a kiváló volt. Nem a miérteket kutatta, amikre sokszor nem volt és még ma sincs magyarázat, hanem a segítség és együttműködés módozatait, mintha nem is „pap, és égbelátó költő” lett volna.

Együtt töltött estéink, gyakran éjszakáink mellett sétáink voltak a legvonzóbbak. Hadd említsük meg: hazánk egyik legszebb városának magja, az Óváros és környéke volt e séták helye. A Káptalandombról négy girbe-görbe út vezetett a város felé – valamennyi a romlásukban is meghitt, szép barokk házak között. Egyik utunk a katedrálishoz ragasztott gótikus Héderváry kápolna mellett, Szent Mihály arkangyal barokk szobra előtt vezetett. Az impozáns teret mindig megcsodáltuk, ezt a teret a napóleoni kor lovardájának és istállóinak nemes töredéke zárta le (és akkor még nem csúfította el a gótikus kápolnának nekifeszülő modern hotel ocsmány és hivalkodó homlokzata). – Másik sétautunk a Mosoni-Duna hídja felé vitt, s érintette a barokk frigyládaszobrot, s elvezetett a romosan is méltóságos Kresztaházig (ahol ma Kovács Margit kerámiáinak gyűjteménye látható). – A legszebb sétaút azonban a Püspökvár parkjában várt ránk, ahol a gondozatlanságukban is gyönyörű fák, bokrok és vadul burjánzó zöld ágyások és vadvirágok között kanyargott utunk a bástya-mellvéd kiszögelléséig, ahonnan látni lehetett a Mosoni-Duna szürke és a Rába sárga vizének összefolyását, a Cziráki-obeliszket s alatta az uszoda tarka, kavargó képét. Mennyire szerette ezt nézni, még a felharsogó bárgyú strand-zene sem bosszantotta, nagyvonalú szeretettel nézte és hallgatta a tömeg gomolygását. „Örült vagy – mondta –, hiszen a fiatalok helyett egy beteg, öreg költővel töltöd idődet”. Örült a Rába-parton sorakozó horgászok látványának is: „még soha halat nem fogtak – mondta –, mégis itt ülnek nap mint nap. Hát nem szép e remény?” Nagy ritkán eljutottunk a Rába kedves kis szigetére, a Radóra is, amit a győriek kis Margit-szigetnek neveztek. Gyermekkoromban itt színház volt, később csak egy rossz emlékmű. De e szigeten volt a Győri Csónakázó Egylet kikötője, az első hazai evezős regatta. Ezt a költő mindig megnézte, érdekelte, hogy sétáló társa e regatta tagja, és evezős túrákat tesz a „mély vizeken”. A Radó-sziget centruma és fénypontja egy hatalmas platánfa volt, az alatt el lehetett üldögélni. Csend volt és víz, béke és költészet, olykor szél is, „olyan, mintha Nyugatról jönne” és Shelley üzenne vele.

Sétára indulásunk szertartása mindig ugyanaz maradt: szelíd, de markáns unszolás az én részemről, évődő és egyre gyengülő tiltakozás a költőtől: „Állni sem tudok, nemhogy menni! Minden orvos brutális pogány!” Azután elindultunk és a séta végén: „Bármilyen szomorú e confessio, meg kell vallanom, neked volt igazad. A séta jól esett!”. Sem őt, sem partnerét nem zavarta, ha másnap e játékos színházi jelenet megismétlődött. Benne, az igen magas szervezettségű homo sapiensben – szerencsére – jó adag homo ludens is volt.

A kör, a tér amit bejártunk, valójában nem volt nagy. Közben azonban a versek igézete, a szellem szárnyalása, az álmok álmodása szinte végtelen, soha-nem-volt és meg nem ismételtető, de egy életre is elegendő.

Valahányszor Győrbe utazom, szüleim sírja után elmegyek a székesegyházba is, s ha nyitva van, le a kriptába. Amit annyira szeretett, egy szál vörös rózsát teszek kis táblája alá, melyen ez áll: Harsányi Lajos, a költő. A költő, akinek talán ébredését is jelenti e kis kötet, emlékének ébredését a hosszú, méltatlan feledés homályából.

Szobor Albert

Az eltűnt örömhöz

Ovidius Tomiban

Most tél van Tomiban.

A barbár: fákat döntöget kunyhója mellett.
Karámjában a kecske két gidácskát ellett.
Örül neki a barbár. Asszonya is boldog.
Ily egyszerűek itt az ősi földi dolgok.
Csak azt nem értik, mért vagyok én itten?
Halvány latin, ki Juppiterben hittem?
Gyanakszanak. Nem sejtik mély varázsom,
Hogy sértetlen megyek keresztül a parázson.
Nem mernek kérdeni. Ajkuk susog, dadog,
Hogy örült-e, vagy félisten vagyok?
Lesik, hogy ámulom a véghetetlen tengert,
Mit Cézár oktalan korbáccsal megvert,
Nem értik, mért tűr néma, makacs ajkam,
Hogy mért a hallgatás palástja rajtam?

Most tél van Tomiban.

Nagy sasmadár él itt az ordas hegyben.
Otthon – a Fórumon – veréb, ezernyi rebben.
S én hallgatok, mint kit halálra sebzett
Az édes Róma és egy balga nemzet.
Barbárok közt vagyok ma néma barbár,
De messziről a szél felhőt kavart már
És érzem: új isten ereszkedik a földre,
Hogy rabbilincsünk egyszer összetörje.
A szenvedés bora erős, csupa aróma,
Babérral hív majd engem vissza Róma.

Apa és fiú

Az apa: mint a hold. A fiú: mint a nap.

A nagytemplomban ültek egymás mellett.
Az orgona dalolt, de ők nem énekeltek,
Csak ültek egymás mellett elmerülten.
Én szemközt vélük kandi szemmel ültem
S tűnődtem, mint a csendes esti tenger:
Hogyan hasonlíthat két földi ember
Egymáshoz ennyire? Az apa ötvenen túl,
A fiú húsz. Maholnap ő is harcba indul.
Egyforma két fej, teljesen hasonló,
De egyik ősz, a másik, mint a holló.
Az apa-szem apadt és fényevesztett,
A fiúén két ifjú csillag reszket.
Az apa-arcon két kegyetlen vágás,
A fiúén friss rózsa tánca: csárdás.
Erőművek: egyikből lassan már elillan,
A másikban lefojtva még a villany.
Zászlók: az egyiket kiszítták hosszú marsok,
A másikon a friss szín szinte harsog.

Ki tudja, hogy e két egyforma főnek
Tűzkráterében milyen tervek főnek?
A békült szívben milyen érzés fészkel?
A fiú már harcolt-e a szerelmi vésszel?
Melyik a boldog: est-e, vagy a hajnal?
Melyik birkózik könnyebben a bajjal?
Min ment keresztül egyik s majd a másik
Min megy keresztül, míg az élet vásik?
Hol jobb: a hídon túl, avagy még innen?
A mérleg nyelve jobbra-balra billen.

Én nézem őket. Szomjú szemem élénk
És nem tudom, hogy melyikkel cserélnék,
Mert együtt vannak bennem mind a ketten:
Fogyó hold és a felkelő nap egyben.
Mellemben két szív egy ütemre dobban
És nem tudom eldönteni magamban,
Hogy melyiket szeressem jobban?

Hogy melyiket sirassam jobban?

Fegyverletétel

A Holdnak mondtam: mézszínű,
A Napnak: aranytollú fácán,
A szép szavak gyümölcseit
Kínáltam néktek égi tálcán.

Szennyes szavakat sose írtam,
A tollam mindig tiszta volt,
Mindig az ég ívén lebegtem,
Mint a Hold.

De már a láthatár felé
Hanyatlik égi lángom,
Nem sok keresnivalóm
Van e kerek világon.

Isten örök szerelme
Lassan nyugalmat ad,
Megettem én már régen
A kenyérem javát.

A fegyveremet én soha
Nem adtam senkinek,
Nem tépte ki kezemből
Se nyár, se zord hideg.

De elfáradtam immár
Az élet szörnyen megvert.
Istenem, hát Kezedbe,
Most leteszem a fegyvert...

Az eltűnt örömhöz

Hová tűntél el, gyöngycipős, pirosruhás Öröm?

Talán a vad hegyek közé vonultál hallgatag
 S most hús ezüstgyopártól csillog omlatag hajad?
 Rablók kezébe estél tán, vagy vesztedbe rohantál
 S egy szörnyű szirtfokról a mélységbe zuhantál?
 Valami odvas börtön nyirkos mélyén senyvedsz
 S hideg bilincs tapad forró virágkezedhez?
 Vagy tán a messze nádak bujdosója lettél
 S bölömbika kiált ijedt, hideg fülednél?
 Az ér mellett bolyongsz s hogy el sose felejtse,
 A partjain keress egy régi nefelejcsét?
 Vagy tán a harsogó, szilaj tengerre szálltál
 És a bős víz üz-hajt, tündérpiros virágszál?
 Vagy búvárként a mélyre jársz vak éjeken,
 Hogy gyöngyöt lelj s felhozod a mélyről énnekem.
 Vagy tán e csúf világot, oh, úgy meggyűlölted,
 Hogy tündöklő-magad a mély tengerbe ölted?

Hová tűntél el, gyöngycipős, pirosruhás Öröm?

Tört ablakom alatt füttyül a tiszta ősz.
 Te azt ígérted, hogy egyszer majd visszajősz.
 Jőjj vissza hát! Akárhol élj e földtekén,
 Ha alszol tán, e verssel most felköltlek én.
 Gyertyákat gyújtok ablakomban minden estelen
 S a domb alól kémelve boldog jöttödöt lesem.
 Kis gyermekek fogják a harangkötelet már
 S az éji őr a hold alatt csak tégedet vár.
 És téged vár minden madár, a zöld berek,
 Neved kiáltják szüntelen a kínzott emberek,
 Dúlt nemzetek sikoltanak a dörgő éjszakába
 És téged vár, karját kitarva, már maga a Pápa.
 És téged vár a könnyű hold, a lángoló nap
 Ha nem jössz, tört cseréppé omlanak maholnap
 S babérral terhes lantom én is széttöröm,
 Ha nem jössz vissza már többé, királyi, szép Öröm!

Vallomás az égi asszonynak

Most el kell mondanom,
Mit eddig még nem mondhattam el én,
De lefutott a legszebb hullócsillag,
(Már túl jutottam életem delén)
Elmondom hát, hogy zordon életemnek
Te voltál mindig-égő csillaga,
Titok voltál. Az egyetlen Öröm,
A tiszta szerelem maga.

A szőke méhek már neved dönögték
Gyermekkorom kék templomablakán,
Úgy tündököltél életem egén,
Mint jégvert kert felett a hold talán.
Ezüst tükör volt arcod, s benne néztem
Kis mongol arcomat naponta.
Hajadat Isten, e roppant Takács
A felkelő nap aranyából fonta.
Ajkad csodás szőlőszem: piros ékkő,
A lábaid alatt arany minden göröngy,
A kisdéd Jézus úgy függ karjaidban,
Mint kagylóban a – gyöngy.

Sokat szenvedtem én és árva népem
E baljós tájon egy évezred óta.
Az életmécsünk azért nem aludt ki,
Mert pislá lángját égi kezed óvta.
A francia, a belga és a lengyel
Sok nagy bajában lábadozó csúszott,
De nem dicsérte senki neved úgy,
mint A Bakonyban a celli búcsusok.

Szeret a szél, a tenger és a Montblanc,
Szeret a dörgő naprendszer az égen,
De senki nem szeret úgy tégedet, mint
Én és az én kis árva, rongyos népem.

Nyugalom a viharban

Akárhol legyek én már,
Akármily távol fedjen,
Az Ultima Thulén is
Örökre látsz te engem.
Mert nagy szemed azért van,
Hogy mindig rám vigyázzon
Sugár legyen e szörnyű
Fekete földi gyászson.

Te látod éjjel-nappal minden gyenge léptemet
S ahogy te látsz, úgy látlak én is egyre tégedet.

Ha rám szakad ijedt csönd
A gyöngyszín tengerparton,
A te egyetlen hangod
Én ott is egyre hallom,
Mert nagyobb a te hangod,
Mint ezer bomba hangja,
A te hangod az égbolt
Fekete vasharangja.

E szörnyű zúrben bár a vén föld füle megreped,
A hangod hallom szüntelen a hörgő föld felett.

Ha elpusztul a földről
Az ember-irgalom,
Akkor se hagyom abba
Örök-bízó dalom
És éjjel-nappal egyre
A te szerelmed zengem,
Mert sírva és zokogva
Szeretsz te mindig engem.

És nem hagyom, hogy a szemem keserű könny fűrössze.
A nagy Csillár, az égbolt – azért se török össze.

Én nem megyek

Úgy látod: romba dőlt a régi ház
S elöntött a kivándorlási láz.
El innen! – mondod. – Vége itt az útnak,
Az új utak az Óceánra futnak.
Nincs más menekvés. Menni kell, hiába,
Ceylonba, vagy a forró Indiába.
Braziliában nincsen cukor-ínség,
Calcutta dönti milliónyi kincsét,
Sidney utcáján zöldelnek a pálmák,
S a néger is vígan alussza álmát.

Itt? Rongy a háló, a kötél laza.
Ahol a jó sors, ott van a haza.

De – egyik ősöd ijász volt a hadban,
Mikor a kún özönlött szakadatlan.
Tatár elől a Vértesben maradtál,
Török királynak janicsárt nem adtál.
Tanyád felett vibrált a délibáb
S te álmodoztál, ez volt a hibád,
De két hazát, ha jöttek őszi esték,
A gólyákkal te soha sem kerestél.
Zömök toronyként hallgattál nyugodtan,
Harangszived a télben is megdobbant,
Mert tudtad, hogy konok fagya felenged
Ha elmennek a csalfa fagyos-szentek,
Olyan piros búzát dönt ez a táj,
Hogy arra hat világrész foga fáj.
Gyümölcsöd íze Kanadáén túltesz
S ha parlagi kis magyar tyúkot ültetsz,
A sárgalábú jérce, nyírfatálcán
Jobb, mint Burmában a bronztollú fácán.

A délibábba nem haraphatsz, éhen.
De háborog s arcomba fut a vérem,
Mert elvették mi jussom volt, sajátom,
Legény voltam bár mindenkor a gáton.
Örömmel nézett rám a szép magas hold.
Az ősöm tegnap még kemény paraszt volt.
A földé voltam életben, halálban
S ha vert a sors, verését álltam, álltam.

S most felsikolt a fűzfa ifjú lombja,
Füledbe kong a vén gulya kolompja.
Utánad szól a föld, a régi ház,
A kék nefelejcs rád pirít s aláz,
Utánad dől a templom tömpe tornya
S szemöldökét az ég is összevonja.

Az én hitem kemény és rendületlen.
Apám itt halt meg, én meg itt születtem.
Vakondtúrásért nem adok hegyet:
Testvér, e földről, én el nem megyek!

Eltűnt katonához

Ha meghaltál, akkor már jó helyen vagy.

A csillagok között felvillant karcsú alakod,
Megzörgetted a túlvilági, titkos ablakot
S kinyílt a nagy Kapu. Az angyalok tolongtak,
Kitűzték hirtelen mind-mind a lobogókat,
Ezüstös szőnyeget terítettek eléd,
Körülzsibogott a sok mennyei cseléd
S az Arkangyal eléd jött. Harsogtak a kürtök
S te, kit a föld e szörnyű harcba küldött,
Mint győzelmes futó a célt elérve
Borultál boldogan Isten elébe.

Ha meghaltál, akkor már jó helyen vagy.

De hogyha élsz, oh, hol vagy, merre élsz?
Hová sodort a vad fekete szél?
Kénfényű bánya sorvasztja-e csontod?
Orosz városban a romokat bontod?
A tengeren viaskodsz vad szelekkel?
Börtönben ülsz, hol nap sohase kel fel?
Kírgiz tanyán tüdőbeteg kocsis vagy?
Vackodba nem tekint be soha csillag?
Vagy tán szökötten bújsz a lápon végig
S füledben farkas vinnyogása rémlik?
Sziklák között lapulsz és takaróul
Fölötted szüntelen és szörnyű hó hull,
Mely elborít? A szíved halkan dobban
S te lassan megfagysz dermesztő sírodban?

Ha meghaltál, akkor már jó helyen vagy.

De hogyha élsz, nem bírjuk már sokáig,
Lassan minden szavunk szitokká válik,
Pedig Istenben bízunk, benne élünk
De lassan méreg lesz minden csepp vérünk
És átkozzuk a földet és az embert,
Ki vad kínjában ember lenni nem mert
És engedte, hogy minden romba dőljön
S pokol legyen az ember-sors a földön.

A gyermeked vár. Lőtt vadként sikongat,
Az asszony este bámulja a holdat,
Mint tébolyult a rácson át a hullát,
Mert hull a hó, a hó, szüntelen hull rád
S én is, kinek reménye már csak Isten
S tudom, nincs más, ki rajtunk már segítsen

S tudom: az élet jó, de a halál se rossz tán,
Úgy üvöltök utánad én is, mint egy
Halálra sebzett rettentő oroszlán.

A bíboros

– Pázmány Péter emlékének –

A nemzet sápadt homlokán
Felbíborlott a jegy,
Hogy ő az, aki eljövend,
Igaz s egyetlen Egy.

Körötte égő temető,
Reményvesztette had,
A pusztulásnak angyala
A földön áthaladt.

És akkor jött ő. Csontkemény
Volt éveinek tele,
De lázas, forró homloka
Vad tűzvésszel tele.

Száján az éles, tiszta szó
Úgy szállt ki, mint a kard,
De nem ölni, nem sebzeni:
Gyógyítani akart.

Mint felnyúlt Kéz, mint csontos Ujj,
Mely ég felé mutat,
Mutatta nemzetének az
Egyetlen jó utat.

Ő volt egy romházában az
Építő őserő,
Ő volt a mész, a kő, a vas:
Egyetlen vakmerő.

Az igazság hú pallosát
Hordozta rendületlen,
Azért tekintett félve rá
Egyszerre Bécs és Bethlen.

Rajongás, gyűlölet lesett
Ajkának jósszavára,
Egy tört nemzet kapaszkodott
A bíboros-palástba.

Mint tengerből emelkedő
Nagy Mágnes, égő Fárosz
Kötötte a sok kis hajót
A Szikla oldalához.

A Küldött volt, kit kor, idő,
Moha el nem takar,
A révpart volt, a kikötő:
Biztos, örök s magyar.

Néha villámlik

Néha villámlik

Az ablakom alatt már
Nem szólnak víg zenék,
A nap lehúnyja lassan
Roppant arany szemét.

Villámlik néha-néha,
Az este csupa fenség.
Jön jön felém a másik
Villámló végtelenség.

Mint útrakész zarándok
Beburkolózom állig
És nézem, hogy a távol
Hogyan villámlik.

Hamlet

Lenni avagy nem lenni? – kérdezed
És tördeled sugárzó két kezed.

Fejed fölött a dán egek lilák,
S te gyötröd a fehér Oféliát.

Jégtől síkos a helsingőri tér,
Halott atyád zord szelleme kísért.

Színészed sír – Hekuba! Mi dolog?
S a gyilkost hirtelen torkon fogod.

Tüzét a mécs patkányra hinti szét
S kettétöröd anyád buja szivét.

A Göncöl rúdja rossz irányt mutat.
Ó merre menj? Hol lelj helyes utat?

Kizökkent a világnak kereke.
Helyére tenni téged illet-e?

Lenni avagy nem lenni? – kérdezed
Míg meg nem bomlik tündöklő eszed.

Izenjek-e? Remeg a két kezem.
Isten avagy nem Isten? – kérdezem.

A prelátus háza

A kis palota dús, barokkos díszét
Naponta hányja. Ám repkény takarja.
Szent Flórián a vén oromról néz szét,
De már nem olt tüzet a csonka karja.

A kertben lent, hol nemrég rózsaeerdő
És zöld lugas kínálta tiszta csendjét,
Egy deszka-ólban apró és kesergő
Malacka most a kedves, ritka vendég.

A folyosón a bordó mécses ég még.
A csend aranydarázsa dong-dong,
Nem úzi el a tompa folyosó-gong.

A házikápolnán benéz a kék ég.
Borongva látja, hogy a régi pompa
Hogyan fakul, hogyan tűnik naponta.

Az angyalok csodálkozása

Nem éhezünk, nem szomjazunk,
Nem ismerjük a könnyet.
A létünk: szárnyaló erő
S mint lepke szárnya, könnyed.

Halál nem vár reánk soha,
Az élet soha nem fáj.
Görög ligetnél ékeőbb
A mi hazánk, e szent táj.

A boldogságunk cseppje is
Nagyobb, akár a tenger.
És mégse vágyódik közénk
A föld pora, az ember!

Egy fiatal építésznek

Kívánom, hogy az Isten
Mint Michelangelót szeressen
És homlokodból egy új
Gigászi Kupola szülessen!

De jaj, vigyázz: a szívedet
Az agyaddal ne öld meg!
Lábad sose eressze el
A forró földet!

A sztratoszféra jéghideg,
Az egyedülség oktalan,
Minden-minden nagy álmodó
Halálosan boldogtalan.

Egy kispapnak

Első miséden az oltáron
Száz boldog gyertya reszket,
Olyan leszel fehér ruhádban,
Mint egy halott királyi herceg.

Melletted állok: lila árnyék
Vezetve tétova kezed.
Ám meglehet az is, hogy akkor
Én már halott leszek.

De élőként vagy holtan is
Megáldasz majd, elfáradt testvért.
Falud felett vígan cikáznak
Aznap a boldog fecskék.

A szíved akkor színarany lesz,
Jézusnak nyújtod reszketeg,
Én meg egész napon siratlak,
Síron innen s túl egy veled.

Ovidius visszajött Rómába

Oh Város, nézd a sápadt Számúzöttet,
Ki hozzád visszajött!
Kietlen Tomi, vad Fekete-tenger
Eltűnt a köd mögött.

Fogadd, oh Város, összetört fiad,
Ki nem ítél, nem vádol.
Sokat tanult a barbár messzeségben
A hallgatag magánytól.

Az élet jó, de a halál se rossz már.
A fenség hallgatag.
Jajt karmolnak a nyugtalan szívekbe
A nagy griffmadarak.

Nem kéri vissza költőd semmijét már,
Még Júlia sem kell neki.
Diszkertjeid, márványaid között csak
A békességet keresi.

De fórumodon bábeli zúr harsog,
Napod zuhan. Vörös a táj
S e fáradt szív e barbár révületben
Egy titkos új istenre fáj.

Ősz

Az arcod lassan elfakul
S nem emlékszem szemedre már
A nagy szerelem haldokol
S nincs gyűlölet: se tél se nyár

Mint harcos, aki leszerel
És ellövi végső nyilát
Úgy nézek már utánad én
És ködbe borul a világ

A nap lassan leáldozik
Fakó lesz minden szent dolog
S emléked is majd mint a füst
Maholnap ellobog.

Tél

A tél ezüst csizmában táncol,
Porzik a hó a lábai alatt.
Bújik előle ember, állat,
Amerre elhalad.

A kis szobában jó meleg van.
A rádióban Bihari-kesergő.
A hegytetőkön, mint üveg, ropog
A zúzmarától villogó nagyerdő.

A föld a langyos hó alatt piheg,
Álmában nyári pintyekkel beszél.
A nap kis bóbítóját, mint a pelyhet,
A láthatárról elsöpri a szél.

Menekülő leány

Ki vagy te, elfojtott sikoly,
Idegen, ifjú lány?
Tört szirmú, elfakult virág,
Diderget a magány.

Eredben kék lehet a vér.
A lelked tiszta álom.
Egy őköd költő lehetett
nagy széljárt pusztaságon.

Ki tudja, a sötét idő
Számodra még mit rejteget?
Hogy megmaradj, márványba vésem
tündöklő szép, arany fejed.

Hóvirág

Mint holt leány ajkán a megfagyott csók,
Olyan hideg s fehér.
Nem áraszt illatot, a lelke alszik,
Nincs benne vér.

Ijedt hírnök. Mint ama márciusnak
Remegő angyala,
Kinek fagyott ezüsből volt a szárnya
És dérből a haja.

De elrepült ajkáról az örök szó:
Üdvözlégy Mária!
A holt földnek a megváltó tavaszra
Már nem soká kell várnia.

Foglyok

A rozs ölesre nőtt, hajlongva néz szét.
Fejét Szentháromságra már kihányta,
A kis fogoly nyugodtan üli fészket,
Az ölnyi rozsban nincsen aki bántsa.

A nyár arany cipőben lejt a tájon,
A rozs virágzik, szeme duzzad, érik,
A kis fogoly nem ül már a tojáson,
A fiai nagy falkában kísérik.

Megharsan a kasza Szent Péter-Pálra,
Villog, acélja tűzpiros.
Az érett rozsra itt a drága ünnep.

Mint égő házból felriadt családok,
Kiket perzselnek füstös sárga lángok,
Szegény kis foglyok sírva menekülnek.

Búcsúsok

Fakó zászlót és gyöngyvirágos
Keresztet visznek boldog arccal.
Az ételük kenyér, tojás, só,
Boruk a Rába és a Marcal.

A nap tüzét keményen állják,
Szedik a lábuk s énekelnek,
Vagy olvasót mormolnak, s este
Egy-egy majorban elpihennek.

Az égi tájak hívják őket.
Nevük parasztos: Oslí, Kiscell,
De lelkük, mint a mézes kaptár
Egyre telibb malaszttal, hittel.

Zászlóikkal vígan köszönnek
Az útszéli nagy kőkeresztnek
S mint költöző madarak, bízón
Egy boldogabb hazát keresnek.

A tűzhöz

– Egy papnak –

Csak égj, lobogj, sziszegj
Szikrázó ős elem!
A sorsod mindörökre
Viharzó gyötrelem.

Kemence fala közt
Tombolsz, ájuldozol,
A rád dobott darab fa
Mind egy-egy új pokol.

Kék lángod ingadoz.
Parázssá válsz hamar
És lassan összeroskadsz
S fehér hamu takar.

De míg te kínban égsz
S a szemfedőd fehér,
Kínodtól, nézd, pirosra
Sül millió kenyér.

Szüret

A szüretelők sorjazzák a dombot
És csípős bár a szeptemberi éjjel,
A nap heve elől a homlokukat
Megkoszorúzzák rőt szőlőlevéllel.

A puttonyokban ájultan hevernek
A vérpiros és sáarany gerezdek.
A gazda a prés vén gerendájára
Vidáman jegyzi a sok kis keresztet.

Vöröslenek a telt szüreti kádak.
A pinceormon Szent Donátus szobra.
Acélkék abroncs tündököl a hordón,
Minek az abroncs: ki se veri dobra.

Mindszent havában csillag esik gyakran.
A pincében a must forr, pezseg, érik,
Arany aszú lesz s véle az öreg pap
Eszteendő múlva borzongón miséznek.

Pereg a mák

Pereg a mák, vörös a som.
Lassan az ősz előoson.

A hegyben érik a gerezd,
Habzó piros mustot ereszt.

A réteken riad a nyúl,
Írányát vesztve meglapul.

Les a vadász, csupa ideg.
Villan a cső. A hold hideg.

A víz borzongva tündököl.
Hálót feszít halász-ököl.

Zajongnak fönt a vadlibák,
A telet itt nem élik át.

(Ki eszmélő ember vagyok,
Az én hazám hát hol ragyog?)

Hol vár reám egy enyhe táj,
Amelyre szívem egyre fáj?)

Pereg a mák, vörös a som.
Lassan az ősz előoson.

Hang a Tiszánál

Királyi bíborként ölti magára
Fellegeit az októberi hold.
A fecskék nagy csapatja régen elszállt,
Csak pár elkésett vadmadár rikolt.

A hús Tiszánál fázva összenéznek
A télre itt maradt konok vadak.
Egy vén halász a nád közt fölfüvel, s most
Meghallja a lázongó hangokat.

– És mi? – kiált egy zöldszemű hiúz.
– Menjünk mi is! – sír egy kivert öleb.
És súgnak-búgnak egyre, hogy jutnának
A szebb hazához ők is közelebb.

– És merre menjünk? – kérdi egy bagoly.
– Tud-e a Dél nekünk is helyet adni?
Az éjszakában hirtelen megszólal
Egy hosszú, tompa, síri hang: – Maradni!

A vén halász ijedten néz a vízre.
– Ki szolt? – kiáltja. S néz. Merőn figyel.
Csend. Némaság. A furcsa éji hangról
Távol, közel, sehol nincs semmi jel.

Királyi bíborát levetve most
A hold felhőiből lassan kiszáll.
A Tisza mélyén hármassal koporsóban
Tovább aluszik Attila király.

A szegény palotája

A szegény palotája

Doria herceg római
Palotájába sohse léphet,
Pedig ő is áhítja a
Remekló fényű szépet.

Nedves lakása csúf falán
Kopott ruhái lógnak,
Nem látta freskóit soha
Ő Michelangelónak.

A Scala bíbor függönyét
Nagyáriák repesztik,
Ám bíbor és arany közé
A szegényt nem eresztik.

De áll egy pompás palota,
Márványban és aranyban.
Áhitat, vígasz csarnoka.
Sosem úzik el onnan.

Mint sajátjába, bemehet,
Az Úr szívesen látja.
A márványdíszes templom a
Szegények palotája.

Világszínház

Két milliárd fekete barlang:
Két milliárd emberi lélek.
Fölveszem roppant messzelátóm
És elrejtett mélyükbe nézek.

Milyen hideg van mindegyikben!
Hogy didereg minden lakója!
Kígyómarástól, skorpiótól
Szegényeket senki sem óvja.

Süvít köröttük a sötétség.
A gyötremnek nincsen vége.
Az asztalon nem ég piros mécs,
Nincs gyermek, nincs kenyér, nincs béke.

A betlehemi kis barlangban
Ezernyi angyal játszik, hintáz,
Olyan meleg s vidám a barlang,
Mint egy pirosuló égi színház.

Könyörgés

Te vagy a Rendező s a Szerző.
Ragyogtasd fel gyönyörű orcád,
Hadd villanjon le a világra
Arcod tükrebből a mennyország!

A Hold

Olykor mogorva s halvány,
Csak félszemével les.
Unatkozik s úgy érzi,
E szürke földön nézni
Semmit nem érdemes.

Olykor pirosra gyullad.
A bajt nem nézheti
S ha ég a földnek tája,
A harcait utálja
S hátat fordít neki.

De tudja, hogy örök rend
Szab törvényt és utat
S a földhöz fordul újra,
S két fényes, görbe ujja
A Nap felé mutat.

Dante első verse Beatricéhez

Nem ismerlek. Csak láttalak.
De szívverésem elakadt
S most viharzón ontom feléd
A lángragyulladt szavakat.

Ha nem szeretsz, megáll a nap,
A rémült hold elájul,
Szétrobban minden csillag
S mint tört cserép aláhull.

Ha meg szeretsz, az ég, föld
Boldog sikolyba tör ki
S örökre a te édes
Egyetlen neved dörgi.

Hídavatás

Fél éven át feküdt hanyatt
A víz felett, a váz alatt.
A nyilalás az oldalán
Naponta hányszor átszaladt.

Hegesztőjéből szikratúz
Riasztott sok kövér halat.
A kék szikrák égette seb
Kezén-lábán jópár akadt.

Fél éven át szédült feje
A harsogó, vad víz felett,
Volt úgy, hogy a híd fő-ívén
Holdfénynél tepertőt evett.

De végre elkészült a híd,
Avatták ünnepélyesen.
Dalárda szólt, pergett a tánc,
Nem volt eleje, vége sem.

Mint kék szivárvány, állt a híd.
Rajt zászlók vetettek lobot.
És a hídverőre a Nap
Nagy aranykoszorút dobott.

Dante a pokolban

– Ez az ember járt a Pokolban –
Suttogták a háta mögött
S elképzelték körötte sok
Füstölgő torkú ördögöt.

Kések között, megmérgezetten
Feküdni műtő-asztalon,
Míg a professzor halkán mondja:
Istennél minden hatalom.

Ez is pokol, a poklok pokla,
Mert tűz a szörnyű szenvedés,
Mikor a méreg egyre rombol
S naponta húsba metsz a kés.

Eretnek nem vagyok. De érzem,
Hogy kések, mérgek közt, bomoltan
Azért bírjuk a kint, mert Isten
Jelen van itt is, e pokolban.

Jövő ilyenkor

Nyírott gyepszőnyeg fekszik
A kastélyod előtt?
Vagy géproncs, melyet egy
Gyors szovjet gép lelőtt?

Miséz a kölni dómban
A drága bíboros?
Vagy csillár, oszlop, oltár
Kőszéntől lesz poros?

Mi lesz jövő ilyenkor?
Szorongva kérdezem,
Szívemet a reménység
Zöldjével vértetem.

Szerelmed visszafénylik
Bíbor sötéten ég,
De jaj, jövő ilyenkor
Szeretsz-e még?

Tűz az éjszakában

Cézár vállán a bíbor,
Jerichóban a rózsák
Nem gyúlnak oly pirosra,
Mint a te viruló szád.

Ajkad ívelt szalagján
Angyal mosolya hintáz,
A szád kivilágított
Kis rózsaszínű színház.

Jaj elvisz tőlem egyszer
Messze egy gyors naszád,
De mint parázs, onnét is
Visszatüzel a szád.

A neved

Mért búgott fel oly édesen
A vadgalamb a kertben?
Mért ontja hűvös illatát
A rózsza terhesebben?
Mért oly sejtelmesen piros
Az eltűnő nap vére?
Mért ültek ki a csillagok
Az égnek peremére?

Mert ablakomhoz álltam
És édes-bús kínomban
A mit se sejtő estnek
A nevedet kimondtam.

A távoli kedveshez

Leáldozóban most a nap,
A csillagok már mosdanak.

A csillagok azt kérdezik,
Elmennék-e a bércekig?

Bércekig már nem megyek én,
Itt járok a fasor gyepén.

Érzem a hársfák illatát,
A fák közt fácán villan át.

Sötétedik, az est hűvös,
A fűben tücsök esküdöz.

Sírig húségről hegedül,
Megyek a fák közt egyedül.

Fejemet búnak engedem
S neved hárfáját pengetem.

Díztávirat egy mennyasszonynak

Ha majd piros arccal elindulsz
S kísér a boldog körmenet,
Utadra minden kicsi kertből
Szagos virágot törjenek.

Parancsot adok, hogy egész nap
Víg táncot járjon, aki lát,
Lábad alatt gyémánt ropogjon
S ott haljon meg minden virág.

Hogy lássanak, millió ember
Vonuljon fel, mint robogó had.
Az angyalokkal én az égre
Kitűzetem a lobogókat.

A súlyos arany lobogókat.

Mint a fogyó hold...

Mint a fogyó hold, mely naponta sorvad
És fényszikrája egyszercsak kilobban,
Úgy fogy az életem, s én is maholnap
Sötéten fekszem rettentő síromban.

De nézd, a hold karéja újra villan
S naponta nő, lassan megint egész lesz!
Én nézem, nézem és szorongva lelkem
Egy olthatatlan, biztos titkot érez.

Miként a hold megnő és tiszta gömbjét
Gyémánt tűzében égni újra látom,
Az életem vak holdja is a nemlét
Napjától újul meg a másvilágon.

A hűség dícsérete

Ha fölmegek a mennybe,
Hol minden röpke, könnyed,
Kezembe ád az Isten
Egy roppant képeskönyvet.

Mohón forgatni kezdem,
Szemem köve kigyullad,
Képekben látom benn a
Jelent, jövőt s a múltat.

Legtündöklőbben áll benn
A szent apostol: János,
Bíborban és aranyban,
Keretje is virágos.

– Mért ő a legszebb? – kérdem.
S az Úr – simítva orcám –
Azt mondja: – Mivel ő volt
Halálomig hű hozzám.

Énekek éneke – A test és a lélek szerelme – („És teremté Isten az embert az ő képére.” Genezis I. 27.)

A titokzatos szobor

Nem bronzlovas. Nem antik görög isten.
Nem népvezér, hogy gyújtson és hevítsen.
Nem téren áll, nem sárgalombú parkban,
Nem döntik le, ha forradalmi baj van.

A titkos szobrot én magamban őrzöm.
(Örökre őrzöm, akkor is, ha ősz jön.)
Piros talapzaton: a szívem tetején áll.
Az arca szebb a négy arkangyalénál.
Isten remeke. És remekli majd még...
Fehérből, mint a tengeren a tajték.
Se nem arany, se nem ezüst, se csillám.
Vakítóbb, mint a júliusi villám.
Nincs napsugárból és nincs holdsugárból.
Isten rabolta el öröm-magából,
Azért oly lángoló s leírhatatlan.
Előtte térdelek a hajnalpirkadatban.
A kormos este lábai előtt lel
És elvegyülnék inkább ma a földdel,
Semhogy valaki egyszer összetörje
S én elkárhozzam nélküle örökre.

Minden remekmű: inas-munka hozzá.
Ha Feidiász magát Zeuszt lehozná
Az Olimpuszról, ő is holtra válna,
Mert senkinek nincs földön olyan álma,
Mint nékem, ki e titkos szobrot őrzöm.
(Örökre őrzöm, akkor is, ha ősz jön.)
A földgolyóval én föl nem cserélném
S ki hozzányúlna, hangtalan megölném.

Lantom ezentúl már csak őt, őt zengi.
Enyém. Kívülem nem láthatja senki.
S csak én törhetném össze örült aggyal,
Ha egy napon, villámlás, mennydörgés közt
Elhagyna az órangyal.

I. A test köszönti a lelket

Bennem lakol, te túlvilágról
Átzenült titkos izenet.
Mint villám lobbantál belém
S átjártad minden ízemet.

Te nézel ki a szememen,
E két kigyulladt ablakon.
Ha fényedet eloltanád,
Botorkálnék csak itt vakon.

Roppant üveg-csillár vagyok
S te vagy e csillár villánya.
Ha ingadozom, meglobogsz
És úgy remegsz, mint jó anya.

Olykor vadul vitatkozunk,
Nyugalmam nem találom,
De el ne villanj mégse, mert
Az lenne a halálom.

II. A lélek vallomása a testnek

Szeretlek forrón, mint madár
A fészket.
Repítlek s mégis én vagyok
A vészfék.

Beléviszlek a jóba és
A rosszba.
Nézlek szemközt s lesek reád
Orozva.

Vagyunk: egymásba nőtt két
Műremek.
Ha egyikünk dől, másikunk is
Megremeg.

Csupa gyönyör és kín a földi
Életünk.
De egymás nélkül egy percig sem
Élhetünk.

III. Örök kettősség

A test kígyózó foglalat,
Ezer titkos szabályt követ
És lelkedet úgy fogja át,
Mint drágalátos ékkövet.

A test törékeny lámpa csak,
Üvegből van, hideg, kemény,
De minden este fellobog,
A lelked benn: a fény.

A test piros vagy kék virág,
Szirma fakulva hullana,
De esténkint fölzáporoz
Kelyhéből lelked illata.

A harang egyszer meghasad,
Lezárul a rövid kaland,
De a világűrt felveri
Elszárnyaló lelked: a Hang.

IV. Beethovenig

A vadgalambnak összetákolt fészke
Olyan ma is, mint ezer éve volt.
Turbékoló, bűgő, szerelmes hangjuk
Meváltoztatta-e a nászi dalt?

Te ember, füstbe fulladt kalyibádtól
Hová jutottál ezer év alatt?
Fantáziád a roppant kölni dómig
Hány milliónyi mérföldet haladt?

A trágár pun gúnydaltól a Miséig
Hány lélekzet-szakasztó próba kellett?
Szólj szent süket, csodálatos Beethoven,
Mi hajtott és mi énekelt tebenned?

V. Ember lélek nélkül?

Nélkülem tudod-e mi volnál?
Tengerfenéken sárgöröngy.
Kagylódban ujjam érintésén
Szikrázott fel a drágagyöngy.

Nélkülem tán majom ha volnál,
Ki vinnyog, dürrög minden estén.
Érintésemre lett belőled
Márványbavésett Szent Sebestyén.

Nélkülem a vak földbe fúrnál
Sötét lyukakat, mint vakondok.
Szivedhez értem s létre hoztad
A halhatatlan kölni dómot.

Makognál béna, ferde szájjal,
Dalod nem volna moll, andante.
Velem lettél a mindenséget
Belengő roppanhangú Dante.

Mi vagy s mi volnál? Mondd, felelj hát!
Sár nélkülem. De vélem tenger.
Célját kutató végtelenség,
Általam majd nem Isten: Ember.

VI. Vazul szeme

Ha égő méccsel jársz-kelsz
Széljárt sikátorokban,
Kezeddel véded lángját,
Másképp könnyen kilobban.

A lelkedet is így véd,
E titkos égi lámpát.
Ha szél füttyül, ne engedd,
Hogy elfújják a lángját!

Hisz nélküle dühöngő
Vak éjszakába hullnál
S irtóztatóbb lennél a
Kiszúrtszemű Vazulnál.

VII. Folyam és meder

A folyam medre mély,
Hullámzik benn a víz,
A folyam útja az
Örök tengerbe visz.

Én csak meder vagyok,
De te vagy a folyam.
Nyújtózkodj bennem el
Vidáman, boldogan!

Amint a víz s meder
Együtt halad tova,
A kettőnk élete
Sem válhat el soha.

VIII. Én szépítlek meg

Két fekete szemed
Olyan, mint két fekete ékszer,
Nem győzöm nézni elégszer.

Két fekete szemed
Két mély kút. Ezer ölnyi.
Szeretném magamat beleölni.

IX. Tükör vagy

Tükör vagy, Színezüst
Minden kis részed.
Magamat látom ha
Beléje nézek.

Jaj el ne törj soha!
Jaj ép maradj örökké!
Ha cserepekre hullnál
Nem látnám magam többé.

X. A gyöngyhalász

Mikor felhozza kincsét
A mély tengerfenékről,
Vér ömlik orrán-száján
A szörnyű szenvedéstől.

Sokat szenvedtem én is,
Mig megtaláltalak,
De boldogabb halandó
Most nincs az ég alatt.

Ha egy iszonyú rontás
A lelkem összetörné,
Megint tengerbe szállnék,
De nem jönnék fel többé.

XI. Michelangelo megkísértése

Ki látja, megcsodálja
A remekművű márványt.
De bámuld bár a szobrot,
Ő nem néz vissza már rád.

Szobor vagy: műremek vagy,
De bárhogyan szeretlek,
Csak állsz és nem viszonzod
Az alkotó szerelmet.

A szobrász réműlettel
Bámulja alkotását
És fölemeli lassan
Iszonyú kalapácsát.

XII. Ledöntött katedrális

Ha szívembe az ördög
Beszöknék hirtelen,
Ember nem sejténé meg,
Mi történik velem.

A föld tovább forogna,
Múlnának a napok,
Sehol nem állnának meg
A villámvonatok.

Mint aki rémeket lát,
Talán mosolygának is,
Csak én lennék, akár egy
Ledöntött katedrális.

XIII. A bukás

Úgy dőltél össze hirtelen,
Mint roppant kőtorony.
Én szélütötten fekszem,
Bénultan és vakon.

Tudom, a kriptában is élsz,
De szíved nem dobog,
És bennem felperdülnek
Erőtlen gyászdobok.

Elsápadt nefelejcsset,
Hogy vélük hintselek,
Egy szálat sem találok:
– Nincsenek...

XIV. A fekete szobor

Amikor minden sugár elapad
S nem éri fény a földi tárgyakat,
A kék, a vörös s valamennyi szín
Mind eltűnik s fekete árnyat ad.

Fekete akkor a piros torony,
A gyermek gyöngykék, gyönyörű szeme,
Montblanc hava, a bronzzöld tenger
S a milánói dóm, e lángoló zene.

És magad is, ki bűnöddel lefekszel,
Elefántcsontból és rózsaszíromból
Megalkotott pompás királyi testtel,
Úgy heversz ágyadon, mint egy komor
Ziháló, szörnyű fekete szobor.

XV. Sirató

Én mostan is szeretlek,
Mint egy sötét halottat.
Mentségeidet keresem,
Ha voltak.

Sötét az út, mely nem rég
Napfényel volt tele.
Elrobogott az öröm
Virágos szekere.

Meghalt minden, ami
Halálos szép volt...
Váratlanul reád zuhant
Az égbolt.

XVI. Szél tépi...

Szél tépi már a kecskerágó
Piros gyümölcsű, árva bokrát.
Szívem meghalt s én megfogadtam,
Soha többé nem gondolok rád.

A Rábaparton áll egy jegenye,
Elástam a szívem alája,
Tavasszal majd előbújik alóla
A neved fájó örök ibolyája.

XVII. A legnagyobb ajándék

Arcod, szemed s eszed
Tündöklő adománya,
Mikre oly büszke voltál –
Nem értük jár a hála!

Hanem te kútba estél,
A víz már ellepett,
Már fuldokoltál s akkor
Én kimentettelek.

Már pergett az Utolsó
Ítélet szörnyű dobja,
Te balra estél, ám én
Átszöktettelek jobbra.

XVIII. Az elrejtezett lélek

Ha elmegyek majd egyszer,
Ha szárnyat köt a lábam,
Beteljesül a jóslat:
Köd előttem, utánam.

Királyi önmagamba,
Rejtett országba térek,
Ahová útja végén
Jut el csupán a lélek.

A végtelenbe fúrom
Szemem sötét nyilát
És rajtad kívül engem
többé senki se lát.

XIX. A test majd így búcsúzik

Megérdemlem, hogy itthagyj
És szállj az égbe vissza,
Kilobbanjon belőlem,
Mit gyújtottál, a szikra.

Folyvást értem remegtél,
Én meg gyötörtelek.
Hányszor megszöktem tőled,
Úztek vad kényszerek.

Futottam tévutakra,
Buktam múló gyönyörbe,
Alig találtam vissza
Hozzád megtépve, törve.

De zúgtak bár fölöttem
Orkánok és telek,
Azért mégis csak téged,
Téged szerettelek.

XX. A lélek vigasztal

Ha földbe térsz, ne hidd, hogy
Elfelejtlek.
Nem múlnak el az égben sem
A szent szerelmek.

Mint nap sütők sírodra
Szüntelen.
Sohsem leszek tehozzád
Hűtelen.

Az angyalokat kérem
Váltig.
Szólaljanak meg roppant
Trombitáik.

Hogy felragyogjunk Isten
Szép egén
És ott villogjunk mindig
Te meg én.

Őseink

Szent Ágoston

Zsidó szűzekkel táncolt körbe-körbe,
De gőgös volt, örökre nyughatatlan.
Szűk volt neki az afrikai katlan,
Tengert akart kimerni kis gödörbe.

A csillagokat nézte estelenkint.
– Minek vagyok? – kérdezte lázas ajka.
A szörnyű kétely évekig zavarta
S ő hordta vállain az esztelen kint.

De Ambrus püspök az eget kitérte
S ő rácsapott a fölzengető gitárra,
A szívre és – beléje fért a tenger.

Alázatos lett. Míg meg nem tanulta,
Hogy nincs a balga szívnek addig nyugta,
Míg Istenben meg nem leli az ember.

Portugál Erzsébet

Tomboltak kardos, marcona királyok.
Ígéret, eskü összetépett rongy volt.
Mindenki szörnyü háborúra gondolt.
A partokon sirályok jajja szállott.

Az édes szűz a kard közé sikamlott.
Békítette a sok halálos ellent.
Compostellába térdencsúszva elment.
Amerre járt, kizöldültek a halmok.

Megbékített aragont, frankot, angolt,
A béke őre: hófehér galamb volt.
A háborús szörny összetört alatta.

Sok százados moha borítja sírját.
Nevét a költők márványokra írták
S a boldog pápa is szentté avatta.

Szent Pál

Miként az óriási hold ha feljő
És elhalványít annyi roppant bolygót,
A lelked ilyen égre robbant hold volt,
Futott előle minden lomha felhő.

A népek doktora s üzője voltál.
Szavad tűz és kard. Mirrha és aróma.
Felbőszült és elájult tőle Róma,
Athénben várt az Ismeretlen Oltár.

Nerót leszúrták zöldinges lovászok.
A Város égett, Kárhágóba látszott.
– Karddal halok! – kiáltott büszke ajkad.

A roppant Nap világított feletted,
Azt nézted egyre és sohasem feledted,
Hogy fényedet, heves hold, tőle kaptad.

Bűnbánó Magdolna

Kastélyban élt. A rózsák közt meleg nyár.
Milyen sebet ütött szívéen az élet?
Mi volt az ok, hogy bűnös útra tévedt?
A nagy világ nem tudja soha meg már.

De nem soká volt földi útja görbe.
Mikor meglátta Őt, nyomába hágott,
Csodált szeméről elvillant a hályog
S az alabástrom-urnát összetörte.

Azóta, mint a hold, Urát követte.
Ott állt a Fánál és sötét kövekbe
Temette tiszta gyolccsal és kenettel.

S ő volt az első, aki látta Reggel.
Utána eltűnt, mintha mese volna.
Bűnök meséje, Mária Magdolna.

Szerenád

Szobád falán a hosszú téli estén
Szeretnék lenni antik, régi festmény.
Hogy ringasson az elmúlt nyár varázsa,
Lennék a kályhád illatos parázsa.
Sötét ruhádon vérpiros öv lennék,
Egy kedves könyvben csipkészlú szentkép.
Mint kürt ha bűg nagyúrnak, távozóra,
Úgy zengenék: barokk zenélő óra.
Ha jó az éj s te álmosan, merengőn
Az ágyba dőlnél, színesselymű ernyőn
Szórnám az enyhe fényt meleg szobádba
Én, el nem alvó, gondos éji lámpa.

A város szebb...

A város szebb, amikor itt vagy.
Lámpában csillogóbb a fény.
Emlékedet, a nyár ha itthagyt,
Nem őrzi más, csak én.

A püspökparkban meghal a sugár.
Az ablakomra ősz esője öntöz.
Korán-sötét szobám hiába vár,
Te nem jössz már az egyetlen örömhöz.

Vedd hát e verset s majd ha árva órák
Szakadnak rád, hogy bánatuk elűzd,
Halk rímeit, mint apró őszi rózsát,
Hajad helyett síró szívedre tűzd!

Győr, 1952. augusztus

Őzek ősszel

– Dr. Szobor Albertnak 1952. nov. 15-iki nevenapjára –

A bak agancsa fennakad
Egy csipkebokor ágain.
Sutája nézi, szép fejét
Mért rángatja a drága hím
És ekkor puska robban el,
Mint verssor végén durva rím,
A bak szökell, fut mint a szél,
Riadt szívére vág a kín.

Megáll a ködlő hegytetőn
És visszanez ferdén-sután,
Csodálkozik az elmaradt
Halálba omlott szép sután.
Inog alatta völgy, halom,
Szilárdan az ég áll csupán.
Minden olyan, mint drága táj
Egy szörnyű földrengés után.

Győr, 1952. nov. 13.

Az elment kedves izen

Az őszi ég itt oly borús!
De kék esője tiszta.
A hangod hallom messziről,
De nem megyek már vissza!

A hintó összetört, s a híd
Mélybe szakadt alatta.
Aki egyszer elbúcsúzott,
Nincs annak visszaútja.

A dús eső, mint puska-tűz
Csattog, ropog a hídnál.
A hangod meg se hallanám,
Ha mégis visszahívnál.

A nap erőtlen. Az esőt,
A könnyet fel nem issza.
Esőben, sárban és gyalog
Én nem mehetek vissza.

Álmatlan éj

Agyam, ez óriás zsebóra
Szünetlenül perceg, ketyeg.
Megállítani nem tudom
S csak számolom a perceket.

A verejték, mint híg ezüst
Egész testem belepte.
Ó hol repülsz, ó mért kerülsz
Halk álom, sárga lepke?

Hol vagytok sápadt mákfejek?
Szeretném, ha most lágyan
A mákony kék kódéval
Körüllengnétek ágyam.

Őseink

Viharban, mikor a vak ég
Kék villámokba öltözött,
Futottak a hegyek közé
Nagy sárga tigrisek között.
Rejtőztek barlang mélyein,
Lapultak forró oszlopon,
Kardokkal várta katona,
És Júdas-esókkal rossz rokon.
Bilincsben rothadt két kezük,
(Angyal oldozta néha fel)
Szökésük útját házfalon
Mutatta kis hal: néma jel.
Hurcolták őket vad lovak,
Taposta megvadult tulok,
– Tömjénnel Juppiter elé! –
Ordítozták a konzulok.
S vágták, metélték csontokig
Márványfehér szűz testüket,
Szurokba mártva égtek el,
Mikor a rémült est süket.
Vasrácson sültek, cirkuszok
Porondján tépték párducok,
Örjögött Róma, míg a vér,
Mint szörnyü tenger-ár zuhog
És tűz és vér és zivatar
Orkán, villám közt égtek el,
A máglya füstös kórusa
Rekedt torokkal énekelt –

Nekik pedig nem volt szavuk.
Hitük annál erősebb.
A fennhéjázó nagyvilág
Nem érdemelte őket.

A versek cím szerint

[A bíboros](#)

[A bukás](#)

[A fekete szobor](#)

[A gyöngyhalász](#)

[A Hold](#)

[A hűség dicsérete](#)

[A legnagyobb ajándék](#)

[A lélek vallomása a testnek](#)

[A lélek vigasztal](#)

[A neved](#)

[A prelátus háza](#)

[A szegény palotája](#)

[A távoli kedveshez](#)

[A test köszönti a lelket](#)

[A test majd így búcsúzik](#)

[A titokzatos szobor](#)

[A tűzhöz](#)

[A város szebb](#)

[Apa és fiú](#)

[Az angyalok csodálkozása](#)

[Az elment kedves izen](#)

[Az elrejtett lélek](#)

[Az eltűnt örömhöz](#)

[Álmatlan éj](#)

[Beethovenig](#)

[Búcsúsok](#)

[Bűnbánó Magdolna](#)

[Dante a pokolban](#)

[Dante első verse Beatricéhez](#)

[Díztávirat egy mennyasszonynak](#)

[Egy fiatal építésznek](#)

[Egy kispapnak](#)

[Eltűnt katonához](#)

[Ember lélek nélkül](#)

[Én nem megyek](#)

[Én szépítek meg](#)

[Fegyverletétel](#)

[Fogyok](#)

[Folyam és meder](#)

[Hamlet](#)

[Hang a Tiszánál](#)

[Hídavatás](#)

[Hóvirág](#)

[Jövő ilyenkor](#)

[Könyörgés](#)

[Ledöntött katedrális](#)

[Menekülő leány](#)

[Michelangelo megkísértése](#)

[Mint a fogyó hold](#)

[Néha villámlik](#)

[Nyugalom a viharban](#)

[Ovidius Tomiban](#)

[Ovidius visszajött Rómába](#)

[Örök kettősség](#)

[Őseink](#)

[Ősz](#)

[Őzek ősszel](#)

[Pereg a mák](#)

[Portugál Erzsébet](#)

[Sirató](#)

[Szél tépi](#)

[Szent Ágoston](#)

[Szent Pál](#)

[Szerenád](#)

[Szüret](#)

[Tél](#)

[Tükör vagy](#)

[Tűz az éjszakában](#)

[Vallomás az égi asszonynak](#)

[Vazul szeme](#)

[Világszínház](#)